

Notat

Emne	Innspill til regjeringens strategi på kunstig intelligens
Til	KD
Kopi	KMD
Fra	Forskningsrådet
Saksbehandler	Hilde Erlandsen
Vår referanse	Klikk her for å skrive inn tekst.
Dato	31.08.2019

Forskningsrådet mener at den norske KI-strategien må sikre en sterk, riktig dimensjonert og kontinuerlig videreutviklet nasjonal plattform gjennom generisk KI-kvalitet, -kapasitet og -kompetanse. Strategien må likeledes adressere en spisset strategisk innsats og et tydelig mål- og metodebilde for de norske styrekområdene – områder som mister sin internasjonalt komparative styrke om ikke KI er sentral del av den nasjonale innsatsen fremover. Innretningen og dimensjoneringen av en samlet KI-satsing må sikre at forskning, datasett og innovasjoner kommer samfunnet til gode på ansvarlig og inkluderende måte.

Hva bør strategien favne?

Kunstig intelligens (KI) er et fagfelt, en forsknings- og innovasjonsplattform og en industri i stor vekst, i og på tvers av sektorer, i offentlig sektor og i næringslivet. KI, i hele sin bredde, begynner å få fotfeste i Norge, mest drevet fram av store internasjonale virksomheter der norske aktører kan sies å være responsive brukere og kunder, mer enn i førersetet, for å utnytte og ta norske fortrinn inn i KI-sfæren. Norge har gode forutsetninger for å lykkes innen nisjer av KI og Norge må anvende KI innen styrkeområder som f.eks. nærings- og forvaltningsområdene energi, hav og helse samt i en, internasjonalt sett, velutviklet offentlig sektor. Norge kan ikke og bør ikke bygge kunnskap og kompetanse i hele sin bredde og i internasjonal front slik som land som USA og Kina gjør, ei heller ha en bred state-of-the-art teknologiutvikling og -anvendelse som de store amerikanske og kinesiske konsernene har.

Strategien må tydeliggjøre en ambisjon og en plan for å bygge en generisk sterk KI-plattform gjennom studieplasser, forskerrekutter, talentutvikling, internasjonale nettverk og inngående og utgående mobilitet for et bredt KI-utdannings-, forsknings- og innovasjonssamarbeid. Dette gir også beredskap og muligheter til disrupsjon og innsats av eksperimentell karakter og med høy risiko, som kan berede grunnen for nytt næringsliv eller nye nisjer der Norge kan plassere seg i front.

På prioriterte områder der mer koordinert innsats er nødvendig må strategien gjøre en avveining mellom å bygge og bruke nasjonale ressurser for å utvikle spisskompetanse og å kunne absorbere internasjonal kompetanse og løsninger av betydning for norske styrkeområder. Den bør også peke på hvilken type kompetanse det skal satses på, på hvilket nivå den skal være og behovet for en nasjonal koordinert innsats på slike områder, herunder strategisk internasjonalt samarbeid.

Utdanning, forskning, teknologi og innovasjon

Teknologi er en viktig og vesentlig driver for utviklingen av KI. Samtidig er utviklingen drevet av behov i samfunnet generelt og i både offentlig og privat sektor. Utviklingen bør i størst mulig grad være forskningsbasert for at de riktige valgene skal kunne tas. FoU må i stor grad være tverrfaglig og et samarbeid mellom teknologer, samfunnsvitere og humanister. Det bør legges til rette for lave terskler for samspill mellom FoU-institusjoner og bedrifter for en bred kompetansebygging i ulike sektorer. Strategien bør ha en beskrivelse av hvordan dette skal ivaretas i en framtid der KI vil sette sitt preg på både samfunns- og næringsutviklingen og FoU i seg selv.

Utdanningsinstitusjonene må produsere tilstrekkelig antall kandidater med rett kompetanse for fremtidens næringsliv og offentlig sektor. Kandidatene må stimuleres tydelig til utenlandsopphold, noe som vil kunne bidra til å effektivisere strategiens potensielle avveining mellom å satse nasjonalt versus å sikre tilstrekkelig absorpsjonskompetanse i forhold til internasjonal front. En viktig forutsetning for å øke den nasjonale kapasiteten er flere studieplasser og tiltak for å gjøre dem attraktive. Det må være et mål å rekruttere flere kvinner til feltet.

Behovet for videre- og etterutdanning er stort. Kunnskapsfronten flytter seg raskt og som en konsekvens øker anvendelsesmulighetene til dels eksponensielt. Norge vil ikke kunne gjøre seg nytte av alle mulighetene for verdiskaping uten omfattende videre- og etterutdanning – både på fagarbeider og kunnskapsarbeidernivå. Universiteter, offentlig sektor og næringslivet må samspille om videre- og etterutdanning i bredden og i spiss og skreddersydd.

Norge er i en særstilling ved at digitaliseringen har kommet langt. Det offentlige og andre virksomheter sitter på data som kan nyttiggjøres for å finne løsninger og utvikle sektorer og samfunnet i stort. Verdien og bruken av nasjonale data må videreutvikles. Den norske befolkningen er digitalt kompetent og utbredelsen av nett og terminaler er svært høy. Samtidig er det høy tillit mellom befolkning og offentlige institusjoner samt anerkjente styringsverktøy og strukturer. EU har nå lansert begrepet "Trustworthy AI" som et kompetitivt fortrinn for Europa. Dette faller naturlig sammen med våre nasjonale fortrinn som ligger i å utvikle KI-baserte tjenester som er brukernære og inkluderer flere perspektiver som skal ivareta helhetlige implementeringer som rommer ansvarlighet, samfunnsforståelse, adferd, design, konsekvensforståelse osv. Jo nærmere tjenestene er befolkningen desto mer øker fortrinnet sammenlignet med mange andre nasjoner. Strategien bør utdype hvordan Norge kan bli ledende på samarbeid mellom offentlig og privat sektor og befolkningen (public-to-citizens/P2C) basert på en tverr- og flerfaglig tilnærming for utdanning, forskning og innovasjon.

Virkemiddelapparatet kan stimulere til samarbeid og samhandling mellom forskningsinstitusjoner og næringsliv og mer tverr- og flerfaglighet for å bidra til disruptjon og innovasjon og for å sikre implementering. Samtidig kan virkemiddelaktørene gi retning til innsatsen gjennom missons og infrastrukturinvesteringer, ved å stimulere forsker- og grundertalenter, og ved gi risikoavlastning for næringslivets løpende aktivitet og for miljøer som ønsker å rette seg mot den mest eksperimentelle forskningen og utviklingen på litt lengre sikt. Det er også viktig å legge til rette for internasjonal samhandling, for å ta del i forskningsfronten, for utviklings- og forretnings samarbeid, for eksempel knyttet til reguleringer og standardiseringer og av markedstilgangsårsaker, også for å bidra til at f.eks. juridiske og økonomisk avtaler kommer det norske samfunnet til gode.